

1988 YILI KÜLTEPE KAZILARI İLE İLGİLİ ÇALIŞMA RAPORU

Prof. Dr. KUTLU EMRE

Türk Tarih Kurumunun mali desteğini sahip olduğum 1988 yılı Kültepe kazılarında “küçük eserler” üstünde çalıştım. Bu yıl da Kaniş Karum’unun II. ve Ia-b katlarında önemli eserler bulundu. Bunların çoğunluğu evlerde taban üstünde ve mezarlarda keşfedildi. Çok azı da dağınık durumda ele geçti.

I. katın küp mezarlarındaki ölü hediyeleri az olmakla beraber bazı problemlerin çözümüne yardım edecek özelliklere sahip oldukları gözlenmektedir. Bunlardan birinde Ferzant mezarlığında bulunanların tipinde çanak ve ibrik, diğerinde gaga ağızlı bir testi ele geçirildi. Üçüncü bir mezarda ise tunç gövdeli ve başları yivli elbise içmeleri açığa çıkarıldı.

Ferzant tipi seramik, Tahsin Özgüç’ün bu mezarlığın tarihi hakkında görüşünü doğrulamaktadır. Bu seramik türünün yalnız ölü hediyesi olarak kullanılmış olması çok olasıdır.

Gövdesi tek merkezli dairelerle süslü bir matara da ölü hediyesi olarak bir mezara bırakılmıştır ve Kuzey Suriye-Kültepe ilişkilerinin yeni bir örneğidir.

Ib katında bulunmuş olan kabartma ve heykelciklerle süslü iki p. t. kaptan ilkinin ağız gaga biçimindedir. Gövdesinde yer alan insan yüzü kabartmasının üslubu, daha önce de parçalar halinde açığa çıkartılanların üslubundadır. 1988 buluntusunu, öncekilerden ayıran özellik, kaş hizasından itibaren kulak önünden çeneye doğru inen saçın varlığıdır. Bu bir sfenks tasviri olmalıdır.

İkinci kaba Kaniş Karum’unda ilk defa rastlanmaktadır. Bu, boğa, aslan, antilop, ve insan heykelcikleriyle süslü bir çanaktır. Emziği boğabaşı şeklindedir. Çanağın içine bakan başın boynundan çıkan emziği, bir erkek figürü tutmaktadır. İki aslan ve iki antilop heykelciği, içinden bir kanal geçen ağız kenarı üzerine uzatılmıştır. Kültepe de önceden keşfedilmiş olan hayvan heykelcikleri ile süslü kap-

larda görülen üslup özelliklerini taşıyan heykelcikler yanında yeni bir üslup özelliği ile şekillendirilenler de ilginçtir. Bu kabın bir kültür objesi olduğundan şüphe edilemez.

II. kat yapılarında, arşivlerinde keşfedilen seramik ve sap delikli balta kabı Kaniş Karum'u için tipiktir. Bunlar Assurlu tüccarların ve yerlilerin olağanüstü zenginlikteki evlerini belgelendirirler.

II. katın önemli objeleri iki ayrı taş sandık mezarda açığa çıkarılmışlardır; bunlardan ilkinde iskelet korunmamış ve çürümüştür. Mezarda : ölünün başındaki gümüş başlık çok oksitlenmiş, onun öntarafında yer alan altın diademi; gözleri ve ağzı kapatan altın safihalar, küpeler, altın, kıymetli taşlar ve fayanstan boncuklar; baş kısmı altı adet boğa başı ile bezeli som altından elbise iğnesi keşfedildi. İki tunç kap, kuvvetli oksitlenme sonucunda, erimiştir. Bir üçüncü tunç kap, sepet kulplu olup, silindir boyunludur. Gövdesi dört kabın birleşmesinden oluşmuş izlenimini veren bu vazoda pişmiş toprak kapların protipi görünümündedir. Bu tipe Kaniş'de ilk defa rastlanmaktadır. Bu mezarda ayrıca iki adet tunçtan mızrakucu ve bir okucu bulundu. Altın boncuklardan ikisinin kenar çerçevesi derin yivlerle süslenmiştir. Altın iğnenin boyun kısmı da hareketli bir altın telle sarılıdır. Bunlar, altın işçiliği tekniğinin yeni örnekleridir.

II. katın ikinci taş sandık mezarı, I. kata ait bir küp mezarın hemen altına rastlamış ve ikisi de hırsızlar tarafından soyulmuştur. İskelet çok karışık ve eksik olarak bulundu. Bu mezarda, bir kenara atılmış durumda kırmızı astarlı, parlak perdahlı, süzgeçli gaga ağızlı testi, küçük parçalar halinde, zar gibi ince, altın kaplama parçaları, altın ağız bandı, parçalanmış durumda ince gümüş tüp, sağlam örnekleri önceki yıllarda bulunmuş olan bezekli kemik objeler, tunçtan bir hançer ve küçük bir bıçak, tunçtan bir sepet kulp, gün ışığına çıkarıldı. Bu mezarın en önemli buluntularından biri ise, pembemsi krem renkte, küçük yuvarlak ağızlı, kısa boyunlu ve uzun gövdeli bir ithal kabıdır.

1988 yılında Karum evlerinde ve mezarlarda bulunan bu eserler, Kaniş'de çok iyi tanınan zenginliğin, seramik ve maden işçiliğinden erişilen teknik seviyenin göstergeleridirler.

Res. 1

Res. 2

Kutlu Emre

Res. 3

Res. 4